

ስእሪ: Colourbox

5. ኣብ ሸወዲን፡ ሓዳር መስሪትካ ምስ ዲቕኻ ምንባር፡

ትሕዝቶ

ዝተፈለለዩ ኣገባባት ሓቢርካ ንምንባር
ንቐልዑን መንእሰያትን ምክንኻን
ክንክን ቐልዑ (Barnomsorg)
መባእታ ቤት ትምህርቲ (Grundskola)
ካልኣይ ደረጃ ቤት ትምህርቲ (Gymnasium)
ቤት ትምህርትን ደሞክራሲን
ቍጠባዊ ደገፍ ንወለዲ

ዝተፈለለዩ ኣገባባት ሓቢርካ ንምንባር፡

ኣብ ሸወደን፣ ከይተመርጹኻ ብሓደ ምንባርን ቆልዓ ምውላድን ልሙድ' ዩ። ብዙሓት' ውን፣ ተጻሚዶም ብሓደ ክነብሩ' ምበር ንኸይምርጹዎ ይውስኑ' ዮም። 'ሳምቦ (sambo)' ተባሂሉ ብዝፍለጥ ናይ ኣነባብራ ኣገባብ ድማ፣ ብሓደ ይነብሩ።

ቃልኪዳን

ቃል ኪዳን ማለት፣ ምምርጻው ማለት እዩ። ኣብ ሸወደን፣ 18 ዓመት ዕድመ ምስ መላእካ ኢኻ ቃል ኪዳን ክትኣስር ትኽእል። ኣብ ሕጊ' ውን ሰፊሩ' ሎ። እዚ ሕጊ' ዘ፣ ኣብ ሸወደን ዝኸመጥ ዘበለ ሰብ፣ ሞላ ሸወደናዊ ዜጋ ኣይኾንን፣ ንኹሉ' ዩ ዝምልከት። ኣብ ካልኦት ሃገራት፣ ካልኦት ሕግታት ክህልዉ ይኽእሉ' ዮም። ትካላት መንግስቲ ሸወደን ግን፣ ነቶም ሕጊ ሸወደን ዝኸተሉ ቃል ኪዳናት ናይ ወጻኢ ጥራይ' ዮም ዝኸበሉዎም።

ስእሊ፡ Colourbox

ቅድሚ ምምርጻውካ፣ ግድን ምርመራ ዕንቅፋት (hindersprövning) ክትገብር ኣሎካ። እዚ ማለት ከኣ፣ ንኸይትምርጹ ዝዕንቅፍ ምኽንያት ከይህሉ ይምርመር ማለት' ዩ። ምርመራ ዕንቅፋት፣ ኣብቲ እትኸመጠሉ፣ ማለት ናይ ክብሪ መዝገብ ዝሓዘካሉ ዞባ ዝርከብ ቤት ጽሕፈት ግብሪ፣ ማለት 'ስካተቨርክት' (Skatteverket) እዩ ዝፍጽሞ። ዝዕንቅፍ ነገር እንተዘየልዩ፣ እቲ ዝውሃበካ ናይ ምስክርነት ወረቐት፣ ን4 ኣዋርሕ የገልግል። ናብ ዝምልከቶ ክፍሊ ፈጻሚ ቃልኪዳን ኢኻ ሓዘካሉ ትኽይድ። ሓደ ካብ' ቶም ዝምርጻው፣ ኣብ ሸወደን ከም ተቐማጢ ምዝገብ፣ ማለት ናይ ክብሪ መዝገብ ዘለዎ እንተዘይኮይኑ ፣ እቲ መርመራ፣ ኣብቲ ዝተመዝገበሉ ሃገር ክግበር ኣለዎ።

ብመሰረት ሕጊ ሸወደን፣ እዞም ዝሰዕቡ ሰባት፣ ቃልኪዳን ከይኣስሩ ዝኽልክል ዕንቅፋት ኣሉ፡-

- ዕድመኝ/ኝ፣ ትሕቲ 18 ዓመት እንተኾይኑ፤
- ምስቲ ክትምርዓዎ ትደልዮ ሰብ፣ ናይ ቀረባ ዝምድና እንተለካ፤
- ንሰኻ ወይ መጻምድኻ ምርጫው እንተ ኾይኑ፣ ወይ ከኣ፣ ሓደኹም ምዝጉብ መጻምዲ (registrerad partner) እንተ እንተኾይኑ፤

ሕጊ ሸወደን፣ ግዱድ ቃል ኪዳን ይክልክል' ዩ። እዚ ማለት ከኣ፣ ' ዝኾነ ሰብ፣ ንዝኾነ ሰብ፣ ንመን ክምርዖ ከም ዘለዎ ከገድዶ ዮብሉን' ማለት እዩ። እቲ ዝምርዖ ሰብ፣ ንዕኡ ዘድልዮ ሰብ ዝውሰን፣ ባዕሉ' ዩ።

ምምርዓው ክትኣቢ ' ውን ናይ ኩሉ ግዜ መሰልካ' ዩ።

እቲ መርዓ፣ በሰገዳድ ዝተገብረ እንተኾይኑ፣ ትካላት መንግስቲ ሸወደን፣ ነቲ ካብ ሸወደን ወጻኢ ዝተኣሰረ ቃል ኪዳን፣ ክነጽገኡ ይክእሉ' ዩን።

ስነ ስርዓት ቃል ኪዳን፣ ክልተ መጻምዲ ዝምርዓውሉ ጽምብል' ዩ። ጽምብል ቃል ኪዳን፣ ሃይማኖታዊ ወይ ሲቪላዊ ክኸውን ይክእል' ዩ። ሕጊ ንክለብስ ግን፣ ብሓደ ምዝጉብ ወይ ቅቡል ፈጻሚ - ቃልኪዳን (vigsselförrättare) ዝተገብረ ክኸውን ይግባእ። ንኣብነት ብቐሺ፣ ብኢማም ወይ ከኣ ብሲቪላዊ ፈጻሚ ቃል ኪዳን ክኸውን ይክእል። ሲቪላዊ ስነ ስርዓት ቃል ኪዳን፣ ብምምሕዳር ዞባ (länsstyrelsen) ብዝተመዘዘ ሰብ' ዩ ዝፍጸም። ሲቪላዊ ስነ ስርዓት ቃል ኪዳን፣ ምስ ዝኾነ ዓይነት እምነት ወይ ሃይማኖት ምትእስሳር ዘይብሉ ጽምብል' ዩ። ቃልኪዳን፣ ብሓደ ሕጋውነት ዘይብሉ ኣፈጻሚ መርዓ ተመሪሑ ብሃይማኖታዊ መገዲ እንተ ዳኣ ተፈጺመ ግን፣ እቲ ቃል ኪዳን፣ ሕጋውነት ዝለበሰ ኣይኮነን። ሕጊ ንክለብስ፣ ግድን ብሲቪላዊ ኣገባብ ድማ ክፍጸም ኣለዎ።

ስእሊ፡ ዮኑር

ኣብ ሸወደን፡ ቃል ኪዳን፡ ኣብ ጾታ ዝተሰረተ ኣይኮነን። እዚ ማለት ከኣ፡ "ክልተ ሕደ ዝጾተኦም ውልቀ ሰባት፡ ክማራግዉ ይኽእሉ እዮም" ማለት እዩ። ሓደ ሲቪላዊ ፈጻሚ ቃል ኪዳን (borgerlig vigsselförrättare)፡ ክልተ ሕደ ዝጾተኦም ሰባት፡ ' ቃልኪዳን ክንኣስር ደሊና ' ምስ ዝብሉዎ፡ ' ኣይፋሉን ' ክብሉም ኣይክእልን ' ዩ። ሃይማኖታዊ ደገምቲ ቃልኪዳን፡ ንኣብነት ኣቕሽሽቲ ቤተክርስቲያን ሸወደን፡ ' እወ ወይ ኣይፋል ' ክብሉ ይኽእሉ ' ዮም። ሓደ ቐሺ ' ኣይፋል ' ምስ ዝብል ከኣ፡ ካልእ ቐሺ ምንዳይ እዩ።

ነቶም ምርጫታት፡ ' ሕገ መውሰዕ (äktenskapsbalken) ' ዝብሃል ሕገ ይምልከቶም ' ዩ። ኣብቲ ሕገ መውሰዕ፡ ንውርሻ ዝምልከቱ ሕግታት ' ወን ኣለዉ። ኣብዚ ሕገ ' ዘ፡ እቲ ድሕሪ ሞት ብጻዩ ዝተርፍ ሰብ፡ ምስ ' ቶም ቆልፀ ኮይኑ ንኹሉ ይወርሱ።

ብዛዕባ ውርሻ ዝምልከት፡ ኣብ ምዕራፍ 8 ኣንብብ።

ሳምቦ

ቃል ኪዳን ከይኣሰሩ፡ ብሓደ ዝቐመጡ ክልተ መጻምዲ፡ ' ሳምቦ ' ተባሂሎም ይፍለጡ።

ኣብ ሸወደንን ሃገራት ፍርድን፡ ሳምቦ ንኳንካ ምንባር ልሙድ ' ዩ። ቃል ኪዳን ከይኣሰርካ ቆልዓ ምውላድ ' ወን ልሙድ ' ዩ። ንሳምቦ ዝምልከት ሕገ፡ ' ሕገ ሳምቦ (sambolagen) ' ይብሃል። እዚ ሕገ ' ዘ ነቶም ሳምቦኣውያን መናብርቲ፡ ዝነብሩዎ ገዛን ዝውንኑዎ ንብረትን ዝምልከት ሕግታት ዝሓቐፈ እዩ። ሓደ ካብ ' ቶም ሳምቦ ምስ ዝመውት፡ እቲ ካልኣይ መናብርቲ፡ ኣብቲ ብሓንሳብ ዝነብሩዎ ዝነበሩ ገዛ፡ ናይ ምንባርን ብሓባር ዝውንኑዎ ዝነበሩ ንብረት ናይ ምውራሱን መሰል ኣሎዎ። ካልእ ሃብቲ ንምውራሱ፡ ንኣብነት፡ ኣብ ባንኪ ዝተቐመጠ ገንዘብ ንምውራሱ ግን፡ መዋቲ ዝገደፎ ኑዛዜ ክህሉ ይግባእ።

ፍትሕ

ኣብ ሸወደን፡ ካብ ሰበይትኻ ወይ ካብ ሰብኣይኪ ክትፋትሑ ትኽእሉ ኢኹም። ዋላ እቲ ካልኣይካ ወይ ካልኣይትኻ ፍትሕ ኣይደለ/ኣይትደለ፡ ምፍታሕ ይክኣል እዩ። ክፋታሕ ዝደለ ሰብ፡ ኣብቲ ዝነብረሉ ኮምፎን ናብ ዝርከብ ከባብያዊ ቤት ፍርዲ (Tingsrätten) ብምኻድ፡ ብዛዕባ ፍትሕ ክመልከት ይኽእል ' ዩ።

ሰብ ሓዳር ክልቲኦም፡ ብሓደ ኮይኖም፡ መመልከቲ ቅጥዒ ፍትሕ ክእትዉ ይኽእሉ ' ዮም። እንተዘይተሰማሚዖም ግን፡ ሓዲኦም ንበይኑ፡ መመልከቲ ቅጥዒ ፍትሕ ክመልእን ክመልከትን ይኽእል ' ዩ።

ቆልፀ ዘይብሎም ሰብሓዳር፡ ናይ ፍትሕ ጠለብ ምስ ዘቐርቡ፡ ቤት ፍርዲ፡ ቀልጢፋ ፍትሕ ክውስነሎም ይኽእል። ትሕቲ 16 ዓመት ዝዕድሚኡ ቆልዓ ምስ ዝህሉዎም ወይ ' ወን ሓዲኦም ክፋታሕ ምስ ዘይደለ፡ ቤት ፍርዲ፡ ንኸውሰን ግዜ ክወስድ ይኽእል ' ዩ። እዚ ዝኾነሉ ምክንያት ከኣ፡ እቶም ክፋትሑ ዝደልዩ ሰብ ሓዳር፡ ነቲ ጉዳይ ክሓስቡሉ ግዜ ክህቦም ብምሕሳብ ' ዩ። እዚ ኸኣ፡ ናይ ዳግመ ግምት ግዜ (betänketid) ተባሂሉ ይጽዋዕ። ናይ ዳግመ ግምት ግዜ፡ እንተሓጸረ ሽድሽተ ወርሒ እንተነውሐ ኸኣ፡ ሓደ ዓመት እዩ።

እቶም 6 ናይ ዳግመ ግምት ኣዋርሕ ምስ ሓለፉ፣ እሞ ኸኣ ነቲ ናይ ምፍታሕ ውሳኔኹም ምስ ዘይትቐይሩዎ፣ ምስቲ ቤት ፍርዲ ተራኺብኩም ክትዘራረቡ ኣለኩም። እዚ ኸኣ ነቲ ዝጀመርኩም ናይ ፍትሕ መስርሕ ኣብ መፈጸምትኡ ምብጻሕ ይብሃል። ነቲ ፍትሕ ናብ መፈጸምትኡ ንምብጻሕ ዝብል ደብዳቤ ናብ ቤት ፍርዲ ምስ ዘይትልእኩ፣ ቤት ፍርዲ ነቲ ዝጀመርኩም ናይ ፍትሕ መዝገብኩም ይዓጽዎ። ቤት ፍርዲ፣ ሓደ ካባኻትኩም፣ ናብቲ ሓዳር፣ ብድልዩቱ ዘይኮነ ብግዴታ ከም ዝኣተዎ ምስ ዝግንዘብ፣ እቲ ናይ ፍትሕ ጠለብኩም ብዘይ ናይ ዳግመ ግምት ግዜ ከም ዝውሰን ይገብር።

መጉዚትነት ቆልዓ

መጉዚትነት ቆልዓ ማለት፣ እቲ ኣላዩ፣ ዝበዘሕ ግዜ ግን ወላዲ፣ ሕጋዊ ሓላፍነት ናይቲ ቆልዓ ኣለዎ ማለት እዩ። እዚ ማለት ከኣ፣ ነቲ ቆልዓ ናይ ምእላይ መሰልን ግቡእን ኣሎዎ ማለት 'ዩ። ብመሰረት ሕጊ፣ ቆልዓ 18 ዓመት ክሳብ ዝመልእ፣ መጉዚት (መዕበዩ) ክህሎዎ ኣሎዎ። መንእሰይ ውላድኩም ኣብ ካልኣይ ደረጃ ትምህርቲ ዝምሃር ምስ ዝኸውን፣ ክሳብ 21 ዓመት ዝመልእ፣ ናይ ምዕንጋሉ ወይ ናይ ምጣሩ ሓላፍነት ዝህልወኩም፣ ንስኻትኩም ኢኹም።

ሓባራዊ መጉዚትነት ማለት፣ ክልቲኦም ወላዲ፣ ኣብ ውላዶም ሓባራዊ ሓላፍነት ኣሎዎም ማለት 'ዩ። ንውላዶም ዝምልከት ጉዳይ 'ውን ብሓባር ክውሰኑ ኣለዎም። ክልቲኦም ወላዲ፣ ብሓደ ዘይቅመጡ ዋላ ይኹኑ፣ ሓደ ዓይነት ግቡእን ሓላፍነትን ኣሎዎም። መጉዚት እንተ ኳን፣ ብዛዕባ ውላድካ ሓበሬታ ክትረክብ መሰል ኣሎካ። እዚ ማለት ከኣ፣ ካብ መውዓሊ ህጻናት፣ ካብ ቤት ትምህርቲ፣ ካብ ሓለዋ ጥዕና፣ ካብ ቤት ጽሕፈት ማሕበራዊ ኣገልግሎት፣ ካብ ፖሊስን ካልኦት ትካላት መንግስትን፣ ንውላድካ ዝምልከቱ ጉዳያት ክትፈልጥ፣ መሰል ኣሎካ ማለት 'ዩ።

ንጽል መጉዚትነት ክብሃል ከሎ፣ ሓደ ካብ ወላዲ ጥራይ ሓላፍነት ቆልዓ ኣሎዎ ማለት 'ዩ። እዚ ወላዲ 'ዘ፣ በይኑ 'ዩ ንጉዳይ ናይቲ ቆልዓ ኣመልኪቱ ናይ ምውሳኔ መሰል ዘሎዎ። ምርጫዎት እንተ ኳን፣ ንኣላፍነት ደቅኹም ብዝምልከት ቀጥታዊ ሓባራዊ መጉዚትነት ኣሎኩም ማለት 'ዩ። እንተ ዘይኳንኩም ግን፣ ናብ ቤት ጽሕፈት ማሕበራዊ ኣገልግሎት (ቤት ጽሕፈት መሰል ስድራቤት) ኬድኩም ኣቦ ቆልዓ፣ መን ምኳኑ ወረቐት ክትመልኡ ኣለኩም። ሸው ኸኣ ነቲ መጉዚትነት ካብ ሓደኹም ናብ ክልተኹም ከተቐይሩዎ ትኽእሉ።

ክትፋትሑ እንተ ወሲንኩም፣ እሞ ድማ 'መንኩም መጉዚትነት ቆልዓ ይውሰድ?' ኣብ ዝብል ሕቶ፣ ኣብ ስምምዕ እንተ ዘይበጹሕኩም፣ ምስ ቤት ጽሕፈት 'መሰል ስድራቤት (familjerätten)' ክትዘራረቡ ትኽእሉ ኢኹም። ንሳቶም ከኣ፣ ነቲ ዘከራኸረኩም ጉዳይ፣ ፍታሕ ኣብ ምርካብ ክሕግዙኹም እዮም። እቲ ጉዳይ፣ ብመንገዶም ክፍታሕ ምስ ዘይክእል ግን፣ ሕጋዊ መዕለቢ ክግበረሉ ስለዘሎዎ፣ ናብ ቤት ፍርዲ ክሓልፍ ግድን ይኸውን። ቤት ፍርዲ ብወገን፣ 'እዚ ወላዲ 'ዘ ሓላፍነት ቆልዓ ይወሃቦ! ምስ 'ዘ ይቀመጥ!' ዝብል ውሳኔ ቅድሚ ምውሳኔ፣ ንቤት ጽሕፈት መሰል ስድራቤት፣ ነዚ ጉዳይ 'ዘ ብዝምልከት፣ መጽናዕቲ ክገብር ይሓቶ።

ስክሌ: ዮኑር

ንቆልዑን መንክሰያትን ምክንኻን

ወለድን ካልኦት መገብዘታትን፣ ኣብ ውላዶም ሓላፍነት ኣሎዎም። ካብ ሕብረተሰብ ዝርከብ ሓገዝ' ውን ኣሎ። ኣብ ሽወደን፣ ኩላቶም ቆልዑን መንክሰያትን፣ መሰል ተሳትፎ ኣብ መውጻሊ ህጻናት፣ ትምህርትን ጥዕናዊ ክንክንን ኣሎዎም።

ዝበዘሉ ወለዲ፣ ቆልዓ ቅድሚያ ምውላዱ (ኣብ እዋን ጥንሲ) ፣ ምስ ማእከል ክንክን ጥዕና ኣይታት (mödrhälsovården, MVC) ፣ ብጽሑታትን ጥቡቕ ርክባትን ይገብሩ። ቆልዓ ተወሊዱ እናዓበየ ኣብ ዝኸደሉ እዋን ከኣ፣ ምስ ማእከል ክንክን ጥዕና ህጻናት (barnhälsovården) ፣ ተመሳሳሊ ርክብ ይህሉዎም። ኣብዚ ክፍሊ ጥዕና' ዚ፣ ዝተማህሩ መሕረስቲ፣ ኣለይቲ ሕሙማንን ሓካይምን ይሰርሑ። ናብዚ ኣብ ላዕሊ ዝተጠቐሰ ክፍልታት' ዚ እትገብሩዎ ምብጻሕ፣ ገንዘብ ኣይክፈሉን' ዩ።

ክሊኒክ ሓራሳት(Mödravårdscentralen, MVC)

ክሊኒክ ሓራሳት (MVC) ፣ ብተወሳኺ ንነፍሰ ጾራት ይቅበል። ነፍሰ ጾራት፣ ጥዕናንን ጥዕና ዕሽለንን ንምቑጽጻር፣ ኣብ ምሉእ ግዜ ጥንሰን፣ ብተኸታታሊ ናብ ክሊኒክ ሓራሳት ይመለሰሳ። እተን መሕረስቲ፣ ነታ ነፍሰ ጾር፣ ይመዝናኣ፣ ይዕቅናኣ፣ ብዛዕባ ጥንሰን ሕርስን ይዘራረባኣን ይማኸራኣን። ሓፊሻዊ ሕቶታት ናይ' ቶም ወለዲ ድማ ይምልሳ።

ኣብቲ ብዛዕባ ጥንሰ፣ ሕርስን ቆልዓ ምጥባውን ሓበሬታ ዝውሃበሉ ኣኼባታት ምስታፍ ይክኣል እዩ። ኣብ ናይቲ ዝውለድ ህጻን፣ ምስ ሰበይቱ ወይ' ውን ምስ መናብርቱ፣ ኣብ ብጽሑታ ርክባትን ክሳተፍ ምርኣይ ልሙድ' ዩ። ኣብ ናይቲ ዝውለድ ህጻን፣ ኣብ እዋን ሕርሲ፣ ኣብ ጎድኒ ሰበይቱ ወይ' ውን መናብርቱ ደው ኢሉ ምርኣይ' ውን ልሙድ' ዩ።

ክሊኒክ ቆልዑ (Barnvårdscentralen, BVC)

ክሊኒክ ቆልዑ (BVC) ፣ ንወለዲ ይሕግዝን፣ ንጥዕናን ምዕባለን ናይ ቆልዑ ከኣ ይከታተልን። ንውላድኩም ብጽቡቕ ኣገባብ ንምክንኻን ዝሕግዘኩም ምኽርታት 'ውን ይህበኩም። ኣብ ክሊኒክ ቆልዑ (BVC) ፣ ንዕቤት ቆልዑ፣ ምጥባው፣ ንመግብን ሕማማትን ዝምልከቱ ምኽርታት ክትረኽቡ ትኽእሉ። ሓራሳት፣ ገዛ ምስ ተመልሳ፣ ምስ ክሊኒክ ህጻናት ፈላጊ ርክብ ንኽገብራ ክውከሳኦም ይኽእሉ እየን። እቲ በኽኑሪ ርክብ፣ ስሕት ኢሉ ኣብ ገዛ 'ታ ሓራስ ይካየድ' ዩ። ኣብቲ ርክብ፣ እታ ነርስ፣ ብዛዕባ ክሊኒክ ቆልዑ ሓበሬታ ትህብን ነቲ ቆልዑ ኸኣ፣ ጥዕንኡ ከመይ ከም ዘሎ ቁጽጽር ትገብርን። እቲ ዕሽል፣ ከኣ ብሓኪም ይምርመር። እታ ናይ መጀመርታ ናብ ክሊኒክ ህጻናት እትግበር ብጽሑ፣ ዕሽል ካብ 6-8 ሳምታት ምስ ኣቑጻጸረ እያ ትካየድ። ብድሕሪ' ዚ ክሳብ እቲ ቆልዑ ትምህርቲ ዝጅምር፣ ብዙሕ ብጽሑታት ይካየድ።

ክሊኒክ ቆልዑ (BVC) ፣ ኩላቶም ወለዲ፣ ደቆም ከኽትቡ ይዕድግዎም። ኣብ ሸወደን ኣንጻር 9 ዝተፈለለዩ ሕማማት ዝቐንዕ ስራዕ ናይ ክታብት መደብ ኣሎ። ገለ ካብ' ዘም ሕማማት' ዚኣቶም ንምጥቃስ፣ ፖልዮ፣ ትኽትኽታ፣ ዲፍተርያ፣ ቲታኑስ፣ ንፍዮ፣ ጽግዕ ሩቤላን ይርከቡዎም። ዕላማ ናይዚ ክታብት' ዚ ከኣ፣ ንህጻናት፣ ድሕነት ንምሃብን እቲ ሕማም ከይላባዕ ንምቑጽጻርን እዩ።

ሓለዋ ጥዕና ቤት ትምህርቲ (Skolhälsovård)

ኩላቶም ህጻናት፣ ትምህርቲ ክጅምሩ ከለዉ፣ ጉዳይ ጥዕናኦም ንምክትታል ናብቲ ሓለዋ ጥዕና ናይቲ ቤት ትምህርቲ ይኸኣዱ።

ኩላቶም ኣብ መውዓሊ ህጻናት፣ መባእታ ቤት ትምህርትን ካልኣይ ደረጃ ቤት ትምህርትን ዝምሃሩ ተምሃሮ፣ ናብ ሓለዋ ጥዕና ናይ ቤት ትምህርቶም (Skolhälsovård) ከይዶም ክንክን ክረኽቡ መሰል ኣሎዎም።

ኣብ መባእታ ቤት ትምህርቲ ዝምሃሩ ተምሃሮ፣ 3 ግዜ ኣብ ዓመት፣ ኣብ ካልኣይ ደረጃ ቤት ትምህርቲ ዝምሃሩ ድማ፣ 1 ግዜ ኣብ ዓመት፣ ክምርመሩ ኣለዎም። እቲ ምርመራ፣ ነዚ ዝለዕብ ይጥርንፍ። ዘተ ጥዕና፣ ምቁጽጻር ቁመት፣ ክብደት፣ ምርኣይን ሕቕን፣ ኣብ ኣብያተ ትምህርቲ፣ ንምዕባለ ጥዕና ተምሃሮ ኣብ ምክትታል ዝተሓጋገዙ ሰራሕተኛታት ኣለዉ። ንሳቶም ከኣ፣ ኣማኸርቲ (kuratorer) ፣ ነርሳት ቤት ትምህርቲ (skolsköterskor) ፣ ዳይረክተራት (rektorer) ፣ ፍሉያት ኪኢላታት ፔዳጎጅን (specialpedagoger) መምህራንን እዮም።

ኩላተን ኣብ ሓምሻይ ወይ ሻድሻይ ክፍሊ ዝምሃሩ ኣዋልድ፣ ኣንጻር ናይቲ ብኣሕጽሮተ ቻል ' ሆፕሲ (HPV) ' ተባሂሉ ዝፍለጥ፣ ብጽታዊ ርክብን ብኸልኦት ሻይረሳትን ዝምሓላሉ ሕማም፣ ብናጻ ንክኸተባ ዕድመ ይግበረላን። እዚ ክታብት' ዚ፣ ናይ ክሳድ ማህጸን መንሸር፣ ኮንዲሎምን ኣብ ክሳድ ማህጸን ከጋጥም ንዝኽእል ምልውዋጣት ናይ ዋህዮታትን ንምክልኻል ተባሂሉ እዩ ዝውሃብ።

ስክሌ፡ ካለ ብረድበርይ፣ ከተማ ፍተቦርድ

ኣብታ ኢትዮጵያ ሓዳስ ሃገር፣ ወላዲ ምኺን

ናብ ሓንቲ ሓዳስ ሃገር ምምጻእ፣ ንበጽሕታትን ቆልዑን ዓቢ ለውጢ የኸትል እዩ። ገለ ገለ እዋን፣ ቆልዑ ካብ ኣባጽሕ ንላዕሊ፣ ኣብ ሓድሽ ሕብረተሰብ ብቐሊሉ ይጽምበሩ። ስለዝኾነ ኸኣ፣ እቶም ኣባጽሕ፣ ምስቲ ሕብረተሰብ ንክራኸቡ ኣብ ደቆም ይምርኮሱ። እዚ ኸኣ፣ ኣብቲ ስድራቤት፣ ምቅይያራት ናይ ተራ ከሰዕብን ንቐልዑ ኸኣ ከቢድ ሓላፍነት ከሰክሞምን ይኸእል። ወለዲ፣ ምስ መውግሊ ህጻናት፣ ቤት ትምህርቲ፣ መንግስታዊ ትካላት ወይ ' ውን ሕክምና፣ ኣብ ዝራኸቡሉ እዋን፣ ንደቆም ከም ተርጎምቲ ክጥቆሙሎም የብሎምን።

ስለዝኾነ ኸኣ፣ ወለዲ ብዛዕባ ' ቲ ተጸምቢረሞ ዘለዉ ሕብረተሰብ ሓብሬታ ክረኽቡ ኣለዎም። ብዘይካ ' ዚ፣ እቲ ደቆም ተጸምቢረሞ ዘለዉ ሓድሽ ኩነታት ' ውን፣ ኣካሎም ምኽኒ ክፈልጡ ይግባእ። እዚ ምስ ዝገብሩ ኸኣ፣ ጽኑዓትን ንጹራትን ኮይኖም፣ ንደቆም፣ ርጉእ ሃዋሁው ክፈጥሩ ይበኽቡ። ወለዲ፣ ንባህልን ልምድን ናይቲ ሓድሽ ሕብረተሰብ መረዳኢታ ምስ ዘሕድሩን፣ ምስ ባህሎምን መንነቶምን ዝመሳሰልን ዝፈላለን ነገራት ክላለዩ ምስ ዝኸእሉ፣ ደቆም ርጉእ ህይወት ክህሉዎም ይኸእል። ብዙሓት ጉባዝያታት፣ ነብሶም ካብ ወለዶም ናጻ ክገብሩዎ ይጅምሩ። ኩሉ ባዕላቶም ክገብሩዎ ክጅምሩ ይደልዩ። ነቲ ናይ በጽሒ ህይወት ድማ ይዳለዉሉ። ኣብዚ ናይ ዕቤት መገሻ ' ዚ፣ ወለዲ፣ ንውላዶም ክሕገዙዎ ይግባእ። ንውላድኩም ደረት ክትገብሩሉ ክትፍትኑ ከለኹም፣ ሚዛናውነት ይሃልኹም። እቲ ውላድ ድማ፣ ኣብታ ሓዳስ ሃገር ከመይ ኢሉ ክዓቢ ከም ዘለዎ ክፈልጥ ይግባእ።

ፍቕርን ዝምድናታትን፡

ፍቕርን ዝምድናታትን ብኸመይ ይትርጎሙ፣ ካብ ሕብረተሰብ ናብ ሕብረተሰብ ክፈላለ ይኸእል። እቲ ኣረዳድኣ፣ ኣብ ባህርያት ናይ ሰብ ' ውን ክምርኮስ ይኸእል ' ዩ። ኣብ ሸወደን፣ ምስ እትፈትዎ ሰብ ከይተመርግኻን ከይወለድኻን ብሓንጻብ ምቕማጥ ከም ልመድ እዩ ዝውሰድ። ሓደ ኸኡ ዝሰማማዕሉ ነገር እንተሃልዩ ኸኣ፣ መንእሰያት ኣብ መስርሕ ዕብዮቶም፣ ፍቕሪ፣ ዝምድናታትን

ጾታዊ መንገድን ባዕሉም ክድህሱ ምግዳፍ፣ ከም ኣካል መስርሕ ዕድመ ዝጠልቦ ገስጋስ ጌርካ እዩ ዝውሰድ። መብዛሕትኦም መንእሰያት ክግብዩ ኸለዉ፣ ምስ ሓደ ወይ ምስ ሓንቲ ወይ ውን ካብኡ ንላዕሊ ፍቕራዊ ዝምድናታት ይምስርቱ።

ንቐልዑ ምዕማጽ ክልኩል እዩ።

ኣብ ሕጊ ሸወደን፣ 'ሕገ-ወለዲ (föräldrabalken)' 'ዝብሃል ምዕራፍ ኣሎ። ብመሰረት ሕገ-ወለዲ፣ ቐልዑ፣ ናይ ሕክምናን ክንክንን፣ ናይ ቅሳነትን ግቡእ ኣተግባብያን መሰል ኣሎዎም። ገለ ክፋል ናይዚ ሕጊ' ዚ፣ 'ሕገ ጸረ-ማህረምቲ (anti-agalagen)' 'ተባሂሉ ዝጽዋዕ ኮይኑ፣ ኣብ ሸወደን፣ ካብ 1979 ዓ.ም. ኣትሒዙ ዝጸንሐን ዘሎን ሕጊ' ዩ። 'ኣጋ' ዝብል ቃል ጥንታዊ ናይ ሸወደን ቃል ኮይኑ፣ ትርጉሙ ኸእኑ፣ "ክትእርም ኢልካ ውላድካ ምቕጻዕ" ማለት እዩ። ላህመት ናይዚ ሕጊ' ዚ፣ 'ኣንጻር ቐልዑ፣ ኣካላዊ ወይ ውን ሰነ ኣእምሮኣዊ ዓመጽ ምጥቃም ክልኩል' ዩ' ዝብል እዩ። ኣካላዊ ጎንጸ፣ ኣብ ኣካል ዝወርድ ኩሉ ዓይነት ጎንጽታት የጠቓልል። ፈኩስ ማህረምቲ፣ ጸጉሪ ምምንጫጭ ወይ ምቕንጣው' ውን ከይተረፈ ምስ ኣካላዊ ዓመጽ' ዩ ዝቐጸር።

ንቐልዑ ካብ ሓደጋ ከተድሕን፣ ንኣብነት ካብ ርሱን እቶን፣ ካብ ክፋት መስኮት ወይ ካልእ ንቐልዑ ክጎድእ ዝኸእል ነገር ክትኣልዮም ኢልካ ምንዘዕ ኣቢልካ ክትሰሕቦም ትኸእል ኢኻ።

ስእሊ፡ Colourbox

ስነ ኢንፎርሜሽን ምድር ማለት ከኢንፎርሜሽን ስርዓት ጋር ሲያደርግ፣ ስነ ኢንፎርሜሽን ምድር ለሌሎች ምድር ማለት ይቻላል። ስነ ኢንፎርሜሽን ምድር ለሌሎች ምድር ማለት ይቻላል።

ኢብ ሸወደን፣ ኢብ ኢትዮጵያ ቆይታ ዘሎ ኢንፎርሜሽን

ንዝባዝሎ ወለዱ፣ ፍቅር ውላድ፣ እቲ ኣውራ ዘገደስ ነገር' ዩ። ኩላቶም ቆይታ፣ ወለድን ኣባጽሕን ክህልውዎም ኣድላዩ እዩ። እቶም ዝህሉ፣ ንቆይታ፣ መምርሕን፣ መተባብዕን ክህቡዎምን ክፍቅሩዎምን ኣለዎም። ኣባጽሕ ንቆይታ፣ ደረት' ውን ክገብሩሎም ኣለዎም። ንሓደ ቆይታ፣ ኢትዮጵያን፣ ኢብ ሸወደን ተኣማኝነቱን ኢብ ሸወደን ክብሩን፣ ዓቢ ኣገዳስነት ኣሎዎ። ዘተኣማምን መዕባዕ ዘሎዎም ቆይታ፣ ትምህርቲ፣ ቅልል ይብለሎም፣ ምስ ዓባይ' ውን ኢብ ናብራ ኣይጽገሙን።

ኢብ ሸወደን፣ ኢብ ኢትዮጵያ ቆይታ ዘሎ ኢንፎርሜሽን ኢብ ውሽጢ' ዘ. 100 ዓመታት፣ ለውጢ ኣርእዩ' ዩ። ኢብ መጀመርታ 20 ክፍለ ዘመን፣ ወለዱ ሕይወት ዝበሎን ደቆም ክእዘዙዎም ዝደልዩን እዮም ነይሮም። ኣካላዊ መቐደስቲ ማለት ' ኣጋ' ድማ፣ ብብዙሓት፣ ከም ኣካል ናይ ጽቡቕ መዕባዕ ኮይኑ ይረክ ነይሩ።

ኢብ 1950ታት ከምኡ' ውን ኢብ 1960ታት፣ እዚ ዓይነት ኢንፎርሜሽን' ዘ. ክብደታ ጀመሩ። ብዙሓት፣ ኢብ ኢትዮጵያ ቆይታ ዘሎዎም ኢንፎርሜሽን ክልውጡዎ ጀመሮም። ብዛዕባ ክብሪ ዝሓዘለ ናይ ህጻናት ኢትዮጵያ ክዝረብ ጀመሩ። እንተኾነ ግን፣ እቲ ንውላድካ ክትእርሞ ኢልካ ምህራም ኣይተረፈን ነይሩ።

ኢብ 1970ታት፣ እቲ ደሞክራሲያዊ ኣገባብ ኢትዮጵያ ክመጽእ ጀመሩ። ዕላማኡ ድማ፣ ቆይታ፣ ባዕላቶም ክሓስቡ ንክጀምሩ፣ ሓላፍነቶም ንክወስዱን ሸወደን ተኣማኝነት ንክህሉዎምን እዩ።

ስእሊ፡ Colourbox

ማሕበራዊ አገልግሎት (Socialtjänsten)

ቤት ጽሕፈት ማሕበራዊ አገልግሎት (Socialtjänsten)፣ ቆልዑ ኣብ ትሕቲ ርጉእ ሃዋሁው፣ ምዩኽ ከይበሉ ምእንቲ ክዓብዩ፣ ብዘተረጎሙ መንገድታት ዝከኣሉ ጻዕርታት ይገብር። ቆልዑ ዝግበኦም ምእላይን ቅሳነትን ክረኽቡ፣ ናይ ወለዲ ሓላፍነት እዩ። ኣድላዩ ምስ ዝኸውን፣ ቤት ጽሕፈት ማሕበራዊ አገልግሎት፣ ንወለዲ፣ ኣብ መስርሕ ናይ ወለዲ ዕጣሞም ክድግፎም ይኽእል እዩ። ኣብ ናይ ወለዲ ዕጣሞም፣ ደገፍ ምሕታት ማለት፣ ከም ወለዲ ሓላፍነት ናይ ምውሳድ ድሉውነትካ ዘርእ እዩ። እቶም ብኣግኡ ደገፍ ዝሓቱ ወለዲ፣ ንደቆም፣ ኣብ መጻኢ ህይወቶም ካብ ከጋጥሞም ዝኽእል ሽግር የናግፋዎም።

ኩነታት ቆልዑ ናብ ሓደገኛ ኣንፈት ገጹ ምስ ዝኸይድ፣ ቤት ጽሕፈት ማሕበራዊ አገልግሎት፣ ምስ ስድራቤትን ካልኦት ኣባጽሕን ብሓባር ብምጥጋን፣ ነቲ ሓደገኛ ኣንፈት ብዘተኻእለ መጠን፣ ናብ ንቡር ክመልሱዎ ይፍትኑ። እዚ ኸኣ፣ ንኹነታት ናይቲ ቆልዑ፣ ንምምቛቻእ ዝግለመ እዩ። ቤት ጽሕፈት ማሕበራዊ አገልግሎት፣ ነቶም ኣብ ክለ ስድራቤት ዝኸሰቱ ሽግራት ንምፍታሕ ዝኽእሉ እኹል ዓቕሚ ኣሎዎ። ገለ ካብቲ ሽግራት ንኣብነት፣ ኣብ ገዛ ባእሲ ምስ ዝበዘሎ፣ ኩነታት ጥዕናኦም ዘተሓሳስቦምን ንደቆም ከይጸልዎም ዝፈርሁን ወለዲ፣ ተነጽሎ ዝስምዖም ቆልዑ፣ ግዳይ ዓመጽ፣ ምፍርራሕ፣ ምጭናቕን ዘለፋን ዝኾኑ ቆልዑ፣ ገበን ዝፍጽሙ፣ ኣልኮላዊ መስተ ዝሰትዩ ወይ 'ውን ልምዲ ሓሽሽ ዘሎዎም ቆልዑ፣ ወይ 'ውን ምስ ወልፍታት ዘሎዎም ወለዲ ዝቕመጡ ቆልዑ፣ ክጥቀሱ ይኽእሉ።

ቤት ጽሕፈት ማሕበራዊ አገልግሎት፣ ንሕማቕ ኣተሓሕዛ ቆልዑ ዝምልከት ናይ ስክፍታ ጥርግን ወይ ሓበሬታ ክመጽኦ ይኽእል እዩ። ከምዚ ዓይነት 'ዚ ሓበሬታ' ንኣብነት ካብ መምህር፣ ዳይሬክተር፣ ፖሊስ ወይ 'ውን ሰራሕተኛታት ሕክምና ክመጽኦ ይኽእል 'ዩ። እዞም ዝተጠቐሱ ኣካላት 'ዚኣቶም፣ ዘሰክፎም ኩነታት ናይ ቆልዑ ምስ ዝዕዘቡ፣ ንቤት ጽሕፈት ማሕበራዊ አገልግሎት ክሕብሩ ግዴታ ኣለዎም። ብዘይካ 'ዞም ዝተጠቐሱ ኣካላት፣ ካልእ ሰብ 'ውን፣ ብገለ ምኽንያት ምስ ወለዲ ናይ ሓደ ቆልዑ ድሕሪ ምርኻብ፣ ዘሰክፍ ኩነታት ምስ ዝርእ 'ውን ክሕብር ይኽእል እዩ። ቤት ጽሕፈት ማሕበራዊ አገልግሎት፣ ሓበሬታ ምስ መጽኦ፣ እቲ ግዳይ ዝኾነ ቆልዑ ቅልጡፍ መዕቕቢ የድልዮ ድዩ ወይስ ኣይፋሉን፣ ብቕልጡፍ ገምጋም ይገብር። እቲ ቆልዑን ስድራቤቱን፣ እንታይ ዓይነት ደገፍ ክግበረሎም ኣለዎ ንምንጻር፣ ቤት ጽሕፈት ማሕበራዊ አገልግሎት፣ ነቲ ዘጋጠመ ክጽንዖ ኣለዎዎ የብሉን ንዝብል ነገር 'ውን ንጹር ውሳኔ ክወስድ ኣለዎ። ኣብቲ ዝግበር ገምጋማዊ መጽናዕቲ 'ቲ፣ ቆልዑን ስድራ ቤቱን ይሳተፉ እዮም።

እቲ ልሙድ ውጽኢት ናይዚ ገምጋማዊ መጽናዕቲ 'ዚ ኸኣ፣ ቤት ጽሕፈት ማሕበራዊ አገልግሎትን ወለድን፣ ነቲ ቆልዑን ስድራቤቱን ዘድልዮም ደገፋት፣ ብንጹር ምውሳኔ እዩ። እቲ ቤት ጽሕፈት ማሕበራዊ አገልግሎት ዝህቦ ደገፍ፣ ወለዲ እንተላይ ክሳተፉዎን ድሉውነቶም ክረጋግጹሉን የድሊ።

ቤት ጽሕፈት ማሕበራዊ አገልግሎት፣ ፍሉይ ጠባይ ናይቲ ቆልዑ ወይ 'ውን ኣብቲ ህጻን ዝነብረሉ ገዛ ዝሰፈነ ሃዋሁው መሰረት ገይሩ፣ 'ዕብየትን ጥዕናን ናይቲ ቆልዑ ክድቕስ ይኽእል 'ዩ' ኣብ ዝብል መደምደምታ ምስ ዝበጽሕ ግን፣ እቲ ኣብዚ ጉዳይ 'ዚ ተመርኩሱ ዘውጸኦ ናይ ደገፍ መደብ፣ ዋላ

ወለዲ ይቃወሙዎ ከተግብር ይክፈሉ እዩ። እዚ ማለት፣ ንኣብነት፣ እቲ ህጻን ንኣጸጺር ወይ ንነዊሕ ግዜ ምስ ካልእ ሰድራ ቤት (jourhem eller familjehem) ወይ ውን ኣብ ማእከል ክንክን ትሕቲ ዕድመ (HVB) ከም ዝቕመጥ ክገብሩ ይክእሉ።

ክንክን ቆልዑ (Barnomsorg)

ክንክን ቆልዑ፣ ሓባራዊ መጻውዒ ናይቲ ናብ ነኣሽቲ ቆልዑ ዘተኮረ ትምህርታዊ ንጥፊት ዝግበረሉ እዩ። ኣብ ውሽጢ ክንክን ቆልዑ፣ ወለዶም ኣብ ዝሰርሑሉ ወይ ዝምሃሩሉ ምዓልቲ፣ ቆልዑ ዝጸንሑሉ፣ ንኣብነት ከም ምውዓሊ ህጻናት (förskola)፣ ሰድራቤታዊ መጽንሐ ህጻናት (familjedaghem) ፣ ከምኡ ውን ማእከላት ትርፊ ግዜ (familje - daghem) ዝኣመሰሉ ማለት' ዩ። ወለዲ ክሰርሑ ወይ ክመሃሩ ከለዉ፣ ንደቆም ኣብኡ የጽንሑዎም።

ኣብ ኩላተን ኮምዩናት፣ በቲ ኮምዩን ዝምእከል ኣገልግሎት ክንክን ቆልዑ ኣሉ። ብውድባት ወይ ብማሕበራት ዝካየድ፣ ናጻ ወይ ብሕታዊ ክንክን ቆልዑ ውን ኣሉ። ካብ 1 - 5 ዓመት ዝዕድሚኦም ህጻናት፣ ናብ መውዓሊ ህጻናት ወይ ሰድራቤታዊ መጽንሐ ህጻናት ክኸዱ መሰል ኣሎዎም። ኣናደይቲ ስራሕ ወይ ውን ናይ ወለዲ ዕረፍቲ ወሲድኩም ኮፍ ዝበልኩም ምስ እትኾኑ፣ ካብቲ ሐ.ዘኩሞ የዕሪፍኩምሉ ዘለኹም ህጻን ዝዓቢ ወይ ዝዓብዩ ደቅኹም፣ ኣብ መዓልቲ ሰለስተ ሰዓታት፣ ማለት ኣብ ሰሙን 15 ሰዓታት፣ ጥራይ እኖም ኣብ ማእከል ክንክን ቆልዑ ክውዕሉ ዝፍቀደሎም።

መውዓል ህጻናት (Förskola)

መውዓል ህጻናት፣ “ዳግሀም” ወይ ‘ዳጊስ’ ተባሂሉ ውን ይጽዋዕ ዩ። ካብ 1 - 5 ዝዕድመኦም ቆልዑ፣ ቀዳማይ ክፍሊ (förskoleklass, första klass) ቅድሚ ምጅማርም ዝውዕሉሉ ቦታ' ዩ። ብዙሓት መውዓሊ ህጻናት፣ ከመይ ገይረን ከም ዝምህሩ ዝግልገሉ ፍሉይ ኣገባብ ኣሎዎን። ስርዓተ ትምህርቲ (läroplan) ' ውን ኣሎዎን ። እዚ ስርዓተ ትምህርቲ' ዚ፣ ቆልዑ፣ እንታይ ክምሃሩ ከም ዘለዎም ዝሕብር ጽሑፍ' ዩ። ኩላተን መውዓሊ ህጻናት፣ ንሸወደናዊ ስርዓተ ትምህርቲ ምርኩስ ብምግባር' የን ዝሰርሑ።

ክፋት መውዓሊ ህጻናት (öppen förskola)

ክፋት መውዓሊ ህጻናት፣ እቶም ብምክንያት ህጻን ካብ ስራሕን ትምህርትን ናጻ ዝኾኑ ወለዲ ምስ ደቆም ዝራኸቡሉ ቦታ እዩ። ኣብኡ፣ ምሁራን ስራሕተኛታት ኣለዉ። ምስ ካልኦት ወለድን ደቆምን ንክትላለ ድማ ግሩም ቦታ እዩ። ክፋታት መውዓሊ ህጻናት፣ ኣብ መብዛሕትኦም ናይ ሸወደን ኮምዩናት ይርከባ።

ቀዳማይ ክፍሊ (Förskoleklass / sexårsverk-samhet)

ኩላቶም ቆልዑ፣ ኣብታ 6 ዓመት ዝመልኡላ ዓመት፣ ቦታ ቤት ትምህርቲ ህጻናት ይረኽቡ። ቤት ትምህርቲ መውዓሊ ህጻናት ፣ ቆልዑ ኣብ መባእታ ቤት ትምህርቲ፣ ቀዳማይ ክፍሊ ቅድሚ ምጅማርም፣ ናብ ትምህርቲ ምክኒድ ዝላመዱሉ ቦታ' ዩ።

ስእሪ: ዮኮር

ማእከል ትርፊ ግዜ 'ፍሪቲድስ' (fritids)

ካብ 6 - 12 ዓመት ዝዕድመኦም ቆልዑ፣ ቅድሚ ትምህርትን ድሕሪ ትምህርትን፣ ናብ ማእከል ትርፊ ግዜ ክኸዱ መሰል ኣሎዎም። ቆልዑ፣ ናብ 'ፍሪቲድስ' ክኸዱ ክፍቀዱሎም፣ ወለዶም ግድን ዝሰርሑ ወይ ዝመሃሩ ክኸኑ ኣለዎም። 'ፍሪቲድስ' ዝበዝሕ እዋን፣ ኣብቲ ቤት ትምህርቲ 'ዩ ዝርከብ። ካብ 10 - 12 ዓመት ዝዕድመኦም ቆልዑ፣ ጥቓ ቤት ትምህርቶም ናብ ዝርከብ 'ክፋት ንጥፈት ትርፊ ግዜ' ክኸዱ ይኽእሉ 'ዮም።

ስነ ትምህርታዊ ክንክን 'ፋሚልያዊ ግዜ' (Pedagogisk omsorg / familjedaghem)

ገለ ክፋል ናይ ህጻናት ናይ ክንክን ቦታ፣ ስነ ትምህርታዊ ክንክን ወይ ስድራቤታዊ መጽንሒ ይብሃል። ብስነ ትምህርቲ ዝሰልጠነ ሰብ እዩ ንቆልዑ ኣብ ገዝኡ ተቐቢሉ ዝከናዕኖምን ስነ ትምህርታዊ ንጥፈታት ዝህቦምን። ናብ ቤት ትምህርቲ ዝኸዱ ህጻናት፣ ድሕሪ ትምህርቲ፣ ናብ ስድራቤታዊ መጽንሒ ክኸዱ ይኽእሉ እዮም። ከም ማእከል ትርፊ ግዜ ድማ 'ዩ ዘገልግል።

ምስ ወለዲ ምትሕብብር

ወለዲ፣ ንደቆም ኣዕርዮም ስለ ዝፈልጡዎም፣ ንማእከራዊ ክንክን ቆልዑ ኣገደስቲ 'ዮም። ህጻናት፣ ኣብ መውዓሊ ህጻናት ወይ ኣብ 'ፋሚሊያዊ ግዜ' ክጅምሩ ከለው፣ ክሳብ ቀሲኖም ዝለማመዱ ወለዶም የሰንዩዎም 'ዮም። እዚ ድማ፣ ምልምማድ (inskolning) ይብሃል። ኣስታት ክልተ ሰሙን ኣቢሉ ድማ ይወስድ። ኣብ መውዓሊ ህጻናትን ኣብ ማእከላት ትርፊ ግዜን

ዝሰርሑ ሰባት፣ ንወለዲ ኣብ ዘተ ምዕባለ (utvecklingsamtal) ክሳተፉ ይዕድሙዎም/ዮም። ሸው ድማ፣ ቆልዑ ክመይ ይኸዱ ከም ዘለዉ ኣልጂሎም ይዛተዩ። ንሰኻ' ውን ከም ወላዲ መጠን፣ እቲ መውዓል ህጻናት ብኸመይ መገዲ ክሰርሑ ከም ዘለዎ፣ ሓሳባት ከተቕርብ ትኸእል ኢኻ።

ኣብ ማእከል ክንክን ቆልዑ፣ ቦታ ምሕታት

ኣብ መውዓል ህጻናትን ኣብ ማእከላት ትርፊ ግዜን፣ ቦታ ንምርካብ ኣቐዲምካ ደቅኻ ከተመዝግብ ኣለካ። ነዚ ድማ ኣብ ኮምፎንካ ኢኻ ትገብር። ኣብ ነፍሲ ወከፍ ኮምፎን፣ ዝተፈላለዩ መምርሒታት ኣሎ። መብዛኸትኡ ግዜ ግን፣ ገለ ኣዋርሕ ኣቐዲምካ ከተመልክት ኣለካ። ውላድካ፣ ናብ መውዓል ህጻናት ንምኻድ፣ ብወሑዱ ወዲ ሓደ ዓመት ክኸውን ይግባእ።

መባእታ ቤት ትምህርቲ (Grundskola)

ኣብ ሸወደን፣ ኩላቶም ቆልዑ፣ ንትሸዓተ ዓመት፣ ኣብ መባእታ ቤት ትምህርቲ ይምሃሩ። እዚ፣ ብሕጊ ትምህርቲ ሸወደን ዝተሓገገ ኮይኑ፣ ' ግዴታ ትምህርቲ ' ይብሃል። ነፍሲ ወከፍ ዓመተ ትምህርቲ፣ መንፈቕ-ጽድያን (hösttermin)፣ መንፈቕ-ቀውዕን (vårtermin) ኣሎዎ። ኩላቶም ቆልዑ፣ ካብታ ደቂ ሸውዓተ ዓመት ዝኸኑላ ወይ ትምህርቲ ዝጀመሩሉ ቀዳመይቲ መንፈቕ-ጽድያ፣ ክሳብ' ታ መንፈቕ-ቀውዒ ናይ ታሽዐይቲ ዓመት፣ ናብ ትምህርቲ ክመለሱ ግዴታ ኣሎዎም።

ንኣክያይዳ ትምህርቲ ዝምልከት ትምህርታዊ ወይ ናይ ኣመሃህራ ፕላን ኣሎ። ኣብዚ ፕላን' ዚ፣ ቆልዑ፣ እንታይን ብኸመይን ክምሃሩ ከምዘለዎም ይሕብር። ኣገባብ ኣመሃህራን መጻሕፍትን፣ ኣብ መባእታ ንዝምሃሩ ተማሃሮ ብነጻ እዩ ዝውሃብ። ዘይክፈሎ ምሳሕ' ውን ይውሃቦም እዩ።

ኩላቶም ቆልዑ፣ ን 9 ዓመታት፣ ናብ መባእታ ቤት ትምህርቲ ይኸዱ።

ስእሊ: Colourbox

ከም መጠን ወላዲ፡ ንደቅኻ ዝኸውን ቤት ትምህርቲ ክትመርጽ መሰል ኣሎኻ። ቆልዓ፡ ኣብቲ ትነብሩሉ ክባቢ ዘሎ ቤት ትምህርቲ ክምሃር መሰል ኣሎዎ። ካልእ ቤት ትምህርቲ ምስ እትደለ፡ ናብቲ እትደልዩ ቤት ትምህርቲ ብምኻድ ምስቲ ዳይሬክተር (rektor) ርክብ ብምግባር ኢኻ ቦታ ትሓትት። ቦታ እንተሎ ድማ ንደቅኻ ይቅበሉዎምን ትምህርቲ ድማ ክጅምሩ ይኸእሉን።

ነቶም ብዝተፈለለዩ ምኽንያታት ኣብ መባእታ ቤት ትምህርቲ ክምሃሩ ዘይከእሉ ቆልዑ ተባሂሉ ዝተዳለወ ፍሉይ ቤት ትምህርቲ (specialskola och sarskola) ኣሎ። ንኣብነት "ስፕሻል - ስኮላን"፡ ጽሑፍን ወይ ናይ ምስማዕ ጸገም ንዘሎዎም ቆልዑ የኣንግድ። "ሳር - ስኮላን" ከኣ፡ ነቶም ተገንዝቦኣዊ ወይ ውን ስነ ኣእምሮኣዊ ጸገማት ዘሎዎም ተማሃሮ የኣንግድ። እዞም ኣብ ዘን ፍሉይት ኣብያተ ትምህርቲ ዘኣተን ዝምሃሩ ተማሃሮ፡ ብቤት ትምህርቶም፡ ፍሉይ ናይ ኣመሃህራ ደገፍ ይግበረሎም።

ዓይነት ትምህርቲ(ሳብጂክት) ኣብ መባእታ ቤት ትምህርቲ

ዓይነት ትምህርቲ (Ämne) ዝብሃል፡ እቲ ተማሃሮ ዝምሃሩዎ ዓይነት ትምህርቲ ንኣብነት ከም ሕሳብ፡ ወይ ሸወደንኛ' ዩ። ኣብ ቤት ትምህርቲ ዝውሃብ ነፍሲ ወከፍ ዓይነት ትምህርቲ፡ ናይ ትምህርቲ ፕላን ዘሎዎ ኮይኑ፡ ተማሃሮ፡ መባእታ ቤት ትምህርቲ ምስ ወድኡ ክኾኑዎ ዘሎዎም ዝሕብር መደብ ትምህርቲ (kursplan) ኣሎዎ።

ትምህርቲ ጾታን ጾታዊ ዝምድናን

ኣብ ኣብያተ ትምህርቲ ሸወደን፡ ትምህርቲ ጾታን ጾታዊ ዝምድናን (sex och samlevnad) ኣካል ናይ ስርዓተ ትምህርቲ' ዩ። ትሕዝቶ ናይዚ ትምህርቲ' ዘ ኻኣ፡ ብዛዕባ ፍቕሪ ኮይኑ፡ ምስ ካልኣይካ፡ ክብረትን ማዕርነትን ዝዓለሉ ማሙቕ ፍቕራዊ ዝምድና ብኸመይ ትምስርት ዝብል እዩ። ትምህርቲ ጾታውነትን ጾታዊ ዝምድናን፡ ኣብ ሸወደን፡ ንልዕሊ 50 ዓመታት ክውሃብ ዝጸንሐ ዓይነት ትምህርቲ እዩ።

ነጥቢ (Betyg)

ተማሃሮ፡ ካብ ሻድሻይ ክፍሊ ኣትሒዞም፡ ኣብ ነፍሲ ወከፍ መንፈቕ ትምህርቲ ነጥቢ ይውሃቡ' ዮም። እቶም ቆልዑ፡ ኣብ መወዳእታ መንፈቕ ናይ 9ይ ክፍሊ፡ ማለት መዘዘሚ ናይ መባእታ ቤት ትምህርቲ፡ ናይ መባእታ ናይ መዘዘሚ ነጥቢ (slutbetyg) ' ይውሃቡ' ዮም።

ነጥቢ፡ ደረጃታት ኣሎዎም። ማለት ' A : B : C : D : E : ከምኡ' ውን F ' ። ነጥቢ ' F ' ማለት፡ እቲ ተማሃራይ ብሓደ ዓይነት ትምህርቲ ኣይሓለፈን ማለት ' ዩ። ' A ' ድማ፡ እቲ ዝለዓለ ነጥቢ ' ዩ።

ነጥቢ ብኸመይ ከም ዝውሃብ መምርሒታት ዘውጽእ ' ሃገራዊ ወኪል ትምህርቲ ሸወደን (Skolverket) ' እዩ። ሃገራዊ ወኪል ትምህርቲ ሸወደን፡ መንግስታዊ ትካል ' ዩ። እዚ ትካል ' ዘ፡ ተማሃሮ ሸወደን፡ ኣብ ውሕሰነት ዘሎዎ ኣክባቢ፡ ግሩም ትምህርቲ ንኸቆስሙ ይጽዕር።

ትምህርት ቋንቋ

ሐደ ካብ ወለዲ፣ ወይ ክልቲኦም ወለዲ፣ ካብ ሸወደንኛ ወጻኢ ቋንቋ ኣደ ዝዛረቡ እንተኾይኖም፣ እሞ ድማ፣ እቲ ቋንቋ ኣብ ገዛ ዝጥቀሙሉ ቋንቋ እንተኾይኑ፣ እቲ ቐለባ፣ ነዚ ቋንቋ' ዚ ክምሃሮ መሰል ኣሎዎ። ግን ከኣ፣ እቲ ቐለባ፣ መባእታዊ ኣፍልጦ ናይቲ ቋንቋ ክህሉዎ ይግባእ። ኣብ ገዛ' ውን ኩሉ ግዜ ዝጥቀሙሉ ክኸውን ይግባእ።

ካልእ ቋንቋ ኣደ ዘሎዎም ተማሃሮ' ውን፣ ሸወደንኛ ክም ካልኣይ ቋንቋ (Svenska som andraspråk) ክምሃሩ መሰል ኣሎዎም። ሸወደንኛ ክም ካልኣይ ቋንቋ፣ ንጀመርታን ነቶም ድሮ ሸወደንኛ ዝኸእሉን ተማሃሮ' ዩ ተዳልዩ። ሸወደንኛ ክም ካልኣይ ቋንቋ፣ ክም መደባዊ ትምህርቲ ሸወደንኛ እዩ። እቲ ኣመሃህራ፣ ምስቲ ናይቲ ካልእ ቋንቋ ኣደ ዘሎዎ ሰብ ክም ዝመቻቻእ ተገይሩ እዩ ዝካየድ።

መቀራረቢ ወይ መዳለዊ ክፍለ (Förberedelseklass)

ኣብ ሸወደን ሓደስቲ ዝኾኑ ቐለባ፣ ዝመሃሩሉ መቀራረቢ ወይ መዳለዊ (Förberedelseklass) ዝብሃል ክፍለ ኣሎ። ኣብዚ ክፍለ' ዚ፣ ተማሃሮ፣ ሸወደንኛ ይለማመዱን ዝተፈለለዩ ዓይነታት ትምህርቲ ድማ ይምሃሩን። እዞም ተማሃሮ' ዚኣቶም፣ ብዝተኸእለ መጠን ብቐልጡፍ፣ መደበኛ መባእታ ቤት ትምህርቲ ምእንቲ ክቐጽሉ፣ ትምህርቲ ይውሃቦም። ንዕድሙ፣ ቋንቋ ኣደን ዝሓለፈ ደረጃ ትምህርትን ኣብ ግምት ብምእታው፣ እቲ ትምህርቲ ዝተፈለለዩ መልክዕ ክኸዝ ይኸእል' ዩ። ኣብ ብዙሓት ኮምዩናት ሸወደን፣ መቀራረቢ ክፍልታት ኣሎዉ።

ቤት ትምህርቲ ካልኣይ ደረጃ (Gymnasium)

እቶም ኣብ መባእታ ትምህርቲ፣ ናይ መወዳእታ ዓመት፣ ማለት ታሸዓይ ክፍለ ዝምሃሩ ተማሃሮ፣ ናይ ካልኣይ ደረጃ ትምህርቲ ምቕጻል ክምዘገቡ ይኸእሉ። ኣብ ሸወደን፣ ዝኾነ ሰብ ኣብ ካልኣይ ደረጃ ክምሃሮ፣ ወለንታዊ ወይ ናይ ድላይ ጉዳይ እዩ። ዝኸፈል ክፍሊት' ውን የብሉን። እቶም ኣብ መንጎ 16~20 ዓመት ዝዕድሚኦም መንእሰያት፣ ናይ መባእታ ደረጃ ትምህርቲ ምስ ዝውድኡ፣ ኣብ ካልኣይ ደረጃ ክምሃሩ ይኸእሉ። ዳርጋ ኹሎም መንእሰያት፣ ኣብ ካልኣይ ደረጃ ትምህርቲ ክምሃሩ ይደልዩ።

ናይ ካልኣይ ደረጃ ትምህርቲ' ውን፣ ብ' ብዓል መዚ ትምህርቲ' ዝተሓንጸጸ ስርዓተ ትምህርትን ውጥን ኮርሳትን ኣሎዎ። ውጥን ኮርስ ክብሃል ከሎ፣ ተማሃሮ፣ ትምህርቲ ክዛዘሙ ከለዉ እንታይ ክኾኑ ክም ዘሎዎም ዘነጽር እዩ። ስርዓተ ኣወሃህባ ነጥቢ፣ ኣብ ካልኣይ ደረጃ ትምህርቲ' ውን፣ ክምቲ ናይ መባእታ ደረጃ ኣወሃህባ ነጥቢ እዩ።

እቲ ክምሃሮ ዝደልዩ ዓይነት ትምህርትን ክምሃረላ ዝደልዩ ቤት ትምህርትን ዝሓራ፣ እቲ ተማሃራይ ባዕሉ' ዩ ። እቲ ተማሃራይ፣ ኣብ መመልከቲ ቅጥዒ፣

ዝመረጸን ብዙሐት ኣብያተ ትምህርትን ዝመረጸም ዝተፈለለዩ ዓይነታት ትምህርትን ክስፍር ኣሎዎ። ኣብታ ቀዳመይቲ ምርጫኦም ዝኾነት ቤት ትምህርቲ፣ ቦታ ክረኽቡ ርጉጽ ኣይኮነን።

ክምረጹ ዝኽእሉ ብዙሐት ዓይነታት ትምህርቲ ኣሎዉ። ኣብ መባእዳ ቤት ትምህርቲ፣ ቅድሚ ምርጫ፣ ምኽርን ሓበሬታን ዝህቡ ኣማኸርቲ ትምህርቲ (studievägledare) ኣሎዉ።

ኣብ ካልኣይ ደረጃ ቤት ትምህርቲ፣ እቶም ተማሃሮ፣ ኣብ ዩኒቨርሲቲ ወይ ሞያዊ መሰልጠኒ ማእከል ክምህሮም ዝኽእል፣ እኹል ሓበሬታ ክምዝቐስሙ ይግብሩ።

ሓደ ተማሃራይ፣ ኣብ ካልኣይ ደረጃ ቤት ትምህርቲ ዝውሃብ ሃገራዊ መደብ ትምህርቲ ንምስታፍ፣ ኣብ መባእዳ ደረጃ ትምህርቶም፣ ኣብ ' ቋንቋ ሸወደን ' ወይ ' ውን ' ቋንቋ ሸወደን ክም ካልኣይ ቋንቋ ' ፣ ቁጽርን፣ እንግሊዘኛን ዝሓለፉ ክኾኑ ኣሎዎም።

- ኣብ ሞያዊ ፕሮግራም ንክትኣቱ፣ ብተወሳኺ እንተ ወሓደ፣ ብሓሙሽተ ካልኣይ ዓይነታት ትምህርቲ፣ ዘሕልፍ ነጥቢ ክህልወካ ኣሎዎ።
- ኣብ ናይ ኮለጅ ምድላው መደብ ንክትኣቱ ድማ፣ እንተ ወሓደ ኣብ ትሽዓተ ካልኣይ ዓይነታት ትምህርቲ፣ መሕለፊ ነጥቢ ክህልወካ ይግባእ።

እቶም ኣብ ' ዘን ዓይነታት ትምህርቲ ' ዚኣተን ዘሕልፍ ነጥቢ ዘይረኽቡ ተማሃሮ፣ ኣብ መተኣታተዊ ፕሮግራም (introduktionsprogram) ክምሃሩ ይኽእሉ ' ዮም። እዚ መተኣታተዊ ፕሮግራም ' ዚ፣ ትምህርቶም ንክቐጽሉ ይሕግዎም። ሓምሽተ ዝተፈለለዩ ናይ መተኣታተዊ መደባት ኣለዉ። ሓደ ኻብኣቶም፣ ብፍሉይ ናብ ' ቶም ሓደስቲ መጻእቲ መንእሰያት ዘተኮረ ናይ ቋንቋ መተኣታተዊ እዩ። ኣብቲ ፕሮግራም ' ቲ፣ እቶም መንእሰያት፣ ሸወደንኛን ካልእ ዓይነት ትምህርትን (ሳብጀክትን) ይወስዱ። ኣብቲ እትነብረሉ ኮምፎን፣ እንታይ ዓይነት ተኸእሎታት ክም ዘሎ ንምፍላጥ ንኮምፎንካ ተወክሶ።

ንተወሳኺ ሓበሬታ ብዛዕባ መደባት ካልኣይ ደረጃ ትምህርትን ናይ ምስታፍ ተኸእሎኻን፣ ኣብዚ ዝስዕብ መርበብ ሓበሬታ፣ ማለት ኢንተርነት፣ www.utbildningsinfo.se ኣንብብ።

ሰክሊ፡ ዮኑር

ስአሊ፡ ሚካኤል ጃንሶን

ቤት ትምህርትን ደምክራለን

አብ ኣብያተ ትምህርቲ ሸወደን፣ ብዛዕባ ደምክራሲ ብዙሕ ይዝረበሉ። ሓደ ካብቲ ዕለማታቱ ድማ፣ እቶም ተምሃሮ ምስ ዓበዩ፣ ተሳተፍትን ኣብቲ ሕብረተሰብ ድማ ሓላፍነት ዝስመዖምን ንክኾኑ እዩ።

ተምሃሮ፡ ኣብ ደምክራሲያዊ ሃዋሁው ንክነብሩ ዘክእሎም ፍልጠት ክዓጥቁ፣ መሰላቶምን ግቡኣቶምን ክፈልጡን ኣለዎም። ከም ኣካል ናይቲ ዝውሃቦም ትምህርቲ ከኣ፡ ' ደምክራሲ እንታይ ማለት ' ዩ? ' ዝብል ኣርእስቲ ኣልዒሎም ምይይጣትን ክትዕን ከካይዱ ዕድል ይውሃቦም።

ቀደም ዝነበረ ኩነታት ትምህርቲ

ኣብያተ ትምህርቲ ሸወደን፣ ካብ መፋርቕ 20 ክፍለ ዘመን ኣትሒዙ ኣዝዩ ብዙሕ ለውጢ ኣርእዩ ' ዩ። ቀደም፣ ኣብ ቤት ትምህርቲ፣ ጽኑዓት መምርሒታት ነይሮም። መምህር፡ ንተምሃሮ ክሃርም መሰል ነይሩዎ። እዚ ኸኣ፣ ' ምቕጻዕ ' ይብሃል። ክሳብ 1958 ዓ.ም ድማ፣ ይስርሓሉ ነይሩ። ድሕሪ ' ዚ ዓመት ' ዚ ግን ከም ዝክእልኩል ተገይሩ።

ተምሃሮ ንመምህርም፣ ብስሙ ኣይጽውዑዎን ወይ " ኣታ " ኣይብሉዎን ነይሮም። ኣብ ክንድኡ ግን ' መምህር (fröken, magistern) ' ይብሉዎ ነይሮም። ተምሃሮ፣ ካብ ቀዳመይቲ ዓመተ ትምህርቲ ኣትሒዞም፣ ከመይ ከም ዝሰርሑ ዝገልጽ ነጥቢ ይውሃቡ ነይሮም። ብክእልተ ወይ ሰለስተ ዓይነታት ትምህርቲ ዘይሓለፉ ተምሃሮ፣ ትምህርቲ ክደግሙ ይግደዱ ነይሮም።

ቤት ትምህርቲ ሎሚ

ሎሚ፡ ተምሃሮ ናጻ ክሓስቡ፣ ክምሃሩን ኣብ ትምህርቶም ባዕላቶም ክውስኑን ዘክእሉ ደምክራሲያውያን ኣብያተ ትምህርቲ ኣሎዎና። መምህር፡ መራሒ ጉጅለ ናይ ተምሃሮ ' ዩ። እቲ ኣብ መንጎ መምህርን ተምሃሮን ዘሎ ርክብ ግን ምዕሩይ እዩ።

ኣብ ደቡብ ትምህርቲ ሸወደን፣ ካብ ሓፈሻዊ ኣዋጅ ሰብኣዊ ደንብ መሰላት ውድብ ሕቡራት ሃገራት ዝብገሱ ክብርታት ኣሎዎን። ክብሪ ክብሃል ክሎ፣ ከም መጠን ቆልዑ፣ መንእሰያትን ኣባጽሕን ንሕድሕድና ዘሎና ኣተሓሕዛ ይምልከት። እዚ ክብሃል ክሎ፣ ኣብ ኣብ ደቡብ ትምህርቲ ሸወደን፣ ዝኾነ ሰብ ብሕማቕ ክተሓዝ የብሉን ማለት 'ዩ። ኣዋልድን ኣወዳትን፣ ኣብ ቤት ትምህርቲ፣ ሓደ ዓይነት ዕድል ክህሉዎም ይግባእ። ተማሃሮ፣ ኣብ ኣኼባታትን ቤት ምክሪ ተማሃሮን (klassmöten, klassråd) ብምስታፍ ነቲ ዝውሃብ ትምህርቲ ክጸልዎ ይኽእሉ።

ቤት ትምህርትን ስድራቤትን

ኣብ ሸወደን፣ ወለዲ፣ ኣብ ናይ ውላዶም ናይ ትምህርቲ ስራሕት ክሳተፉ ትጽቢት ይግበረሎም። ወለዲ፣ መማህራንን ተማሃሮን፣ እቶም ቆልዑ ብዝተኸለለ መገዲ ደስ ኣሉዎም ከምሃሩ ዝኽእሉሉ ሃዋሁው ንምፍጣር፣ ብሓደ ሓቢሮም ይሰርሑ። እቲ ቤት ትምህርቲ፣ ነቶም ወለዲ፣ ኣብቲ ናይ ውላዶም ህይወት ንጡፋት ክኾኑ፣ ውላዶም ኣብቲ ቤት ትምህርቲ እንታይ ይገብር ወይ ከመይ ከም ዘሎን ክፈልጡ ይደልዩዎም።

ኣብ ነፍሲ ወከፍ መንፈቕ ትምህርቲ፣ ኣብ ደቡብ ትምህርቲ ምስ ወለድን ተማሃሮን ብሓደ ኮይኖም ዘተ ምዕባለ (utvecklingsamtal) የካይዱ። ኣብቲ ዝግበር ዘተ፣ ወለዲ ብህድኣት ምስ መማህራን ይዘትዩ። ቆልዑ እንታይ ሓገዝ ከም ዝደልዩ፣ ብኸመይ ከም ዝምዕብሉን ከም ዝምሃሩን ናይ ምዝርራብ ዕድል ኣሎ። ኣብቲ ዝግበር ዘተ ምዕባለ፣ እቲ መምህር 'ውልቃዊ መደብ ምዕባለ (utvecklingsplan, IUP) ' የውጽእ። ካብ ሸወደንኛ ወጻኢ ዝኾነ ቋንቋ ኣደ እንተለካ፣ ኣብቲ ዝግበር ዘተ፣ ኣስተርጓሚ ክግበረልካ መሰል ኣሎካ።

እቲ ቤት ትምህርቲ፣ ወለዲ ሓበሬታ ንክረኽቡን ኣብቲ ቤት ትምህርቲ ኣብ ዝትግበሩ ስርሓት ድማ ኣበርክቶ ምእንቲ ክገብሩን ' ኣኼባታት ወለዲ (föräldramöten) ' የካይዱ ' ዩ።

ከም መጠን ወለዲ፣ ናብ ቤት ትምህርቲ መጺእካ ኩሉ ነገራት ብኸመይ ከም ዝካየድን፣ ደቅኻ ከመይ ይኸዱ ከም ዘለዉን ክትዕዘብ ዕድም ኢኻ። ሕቶታት ክተቕርብ ወይ ብዛዕባ ውላድካ ክትዘራረብ እንተ ደሊኻ 'ውን ናብ መምህር ወይ ዳይሬክተር ክትድውል ትኽእል ኢኻ።

ቍጠባዊ ደገፍ ንወለዲ

ቆልዑ ዘሎዎም ወለዲ፣ ካብ ቤት ጽሕፈት ትካል ውሕስነት፣ ማለት ' ፎርሼክሪንካሳ '፣ ' ሓገዝ ክራይ-ገዛ (bostadsbidrag) '፣ ' መተካእታ ደሞዝ ወለዲ (föräldrapenning) '፣ ' መናበዪ ደገፍ (underhållsstöd) ' ከምኡ 'ውን ' ሓገዝ ክንክን (vårdbidrag) ' ክወስዱ ይኽእሉ ' ዮም።

ኩላተን ኣብ ሸወደን ቆልዑ ዘለዉዎን ስድራቤታት፣ ' ሓገዝ ቆልዑ (barnbidrag) ይወስዱ ' ዮን። ' ሓገዝ ክራይ-ገዛ '፣ ትሑት እቶትን ልዑል ወጻኢታት ክራይን ንዘሎዎም ይውሃብ። ' ሓገዝ ክንክን '፣ ስንኩል ቆልዑ

አባ ንውላዱ ካብ መውደል ህጻናት የምጽኑ።

ስእሊ: Colourbox

ንዘሎውን ስድራቤታት ይኸፈል። ዝተፋታሕካ ምስ እትኸውን፣ እሞ ድማ ደቅኻ ምሳኽ ምስ ዝነብሩ፣ መጻምድኻ ነቲ ቀለብ ቆልዓ ይኸፍሎ። እዚ ክፍሊት' ዚ፣ ነቲ ናይቲ ቆልዓ ወጻኢታት ይሸፍኖ። እቲ መጻምድኻ ምስ ዘይክፍል ወይ ድማ ኣዚዩ ትሑት እቶት ምስ ዝህሉዎ፣ ካብ ' ትካል ውሕስነት ' ፣ ማለት ፎርሽክሪንካሳን፣ ገንዘብ ትወስድ። እዚ ድማ፣ መናበዩ ይብሃል።

ብዛዕባ' ዚ፣ ኣብ መርበብ ኢንተርኔት ትካል ውሕስነት፣ ማለት ፎርሽክሪንካሳን www.forsakringskassan.se ኣቲኻ ተወሳኺ ሓበሬታ ክትረክብ ትኸእል ኢኻ።

ውሕስነት ወለዲ (Föräldraförsäkringen)

ነቶም ዝሰርሑ ወለዲ፣ ደቆም ንምእላይ ዕረፍቲ ንኸወስዱ ዘቃልሉም ወይ ዝሕግዞም፣ ' ውሕስነት - ወለዲ (Föräldraförsäkringen) ' እዩ። ' መተካእታ ደሞዝ ዕረፍቲ - ወለዲ (Föräldrapenning) ' ብማዕከን ውሕስነት፣ ማለት ፎርሽክሪንካሳን፣ ነቶም ቆልዓ ንምእላይ ገዛ ዝውዕሉ ወለዲ ዝኸፈል ቍጠባዊ ሓገዝ እዩ።

ሰብአት ይኸኑ ኣንስቲ፡ ምስ ውላዶም ኣብ ገዛ ንምውግል፡ ካብ ስራሕን ትምህርትን ዕረፍቲ ክወስዱ ምርኣይ ልሙድ እዩ። ብብዝሒ ዘዕርፋ ግን፡ ደቂ ኣንስትዮ እዮን። ሰብኣይን ሰበይትን ንዕረፍቲ ውሕስነት ወለዲ ብማዕረ ንክማቐሉዎ ንምትብባዕ ካብ ዝብል ሓሳብ፡ እቲ ሓደ ወለዲ ግድን ክወስዶም ዘሎዎ ናብ ካልእ ክሰጋገሩ ዘይክእሉ ምዃራታት ኣሎዎ።

መተካእታ ደሞዝ ወለዲ ን480 መዓልታት ክትወስድ ትክእል ኢኻ። ኣብ ' ተን ቀዳሞት 390 መዓልታት፡ 80% ናይ ደሞዝካ ትወስድ። ኣብ ' ተን ዝተረፈ 90 መዓልታት ድማ፡ 180 ክሮኖር ንመዓልቲ ትወስድ።

ስራሕ ዘይብሎም፡ ወይ ከኣ፡ ትሑት እቶት ዘሎዎም ወለዲ፡ ን480 መዓልታት፡ ንመዓልቲ 250 ክሮኖር ክወስዱ መሰል ኣሎዎም። ኣቦ፡ ብምክንያት ምውላድ ሓድሽ ማማይ፡ ናይ ስራሕ ዕረፍቲ ወሲዱ ገዛ ኮፍ ክብልን ካብ ' ትካል ውሕስነት ' ማለት ፎርሼክሪንካሳን ድማ ን10 መዓልታት ገንዘብ ክክፈሎን መሰል ኣሎዎ።

ናብ ሸወደን፡ ሓደስቲ መጻእቲ ኮይኖም፡ ቆልዓ ዘሎዎም ምስ ዝኾኑ፡ ' መተካእታ ደሞዝ ዕረፍቲ ወለዲ ' ክሓቱ ይክእሉ ' ዮም። እቲ ዝረኽቡዎ ሓገዝ፡ ንዘይፍሉጥ ወይ ንዝተፈላለዩ ምዃራታት፡ ማለት ኣብ ዕድመ ናይቲ ቆልዓ ዝምርኮስ እዩ።

ትሰርሕ ምስ እትኸውንን፡ ውላድካ ድማ፡ ብስማም ምክንያት ካብ መውዓሊ ህጻናት ወይ ቤት ትምህርቲ ተሪፋ ኣብ ገዛ እንተ ውዒሉ፡ ንስኻ ድማ ምስኡ እንተ ውዒልካ፡ ደሞዝ ወለዲ ክትወስድ መሰል ኣሎካ። እዚ ግዜያዊ ' መተካእታ ደሞዝ ወለዲ (tillfällig föräldrapenning) ' ወይ ' ክንክን ቆልዓ (vård av barn, VAB) ' ይብሃል። 80% ናይ ደሞዝካ ድማ ትክፈል። እንተ ዛየደ ንሓደ ቆልዓ 120 መዓልታት ኣብ ዓመት ክትወስድ ትክእል።

ዝሓጸረ ናይ ስራሕ ግዜ፡

ቀዳማይ ክፍሊ ዘይወደእ ወይ ትሑቲ 8 ዓመት ዝዕድመኡ ቆልዓ እንተሎካ፡ ንሕጽር ዝበለ ናይ ስራሕ ግዜ መሰል ኣሎካ። እዚ ማለት ከኣ፡ ኣብ ክንዲ 8 ሰዓታት፡ 6 ሰዓታት ንመዓልቲ ክትሰርሕ ትክእል ኢኻ ማለት ' ዩ።

ውሕስነት ስራሕ (Anställningsskydd)

ወሃብቲ ስራሕ፡ ንስራሕ ዝሓታ ነፍሰ ጾራት፡ ካብ ካልኦት ፈልዮም ሕምቕ ዝበለ ዕድል ክህቡዎን ሕገ ሸወደን ኣየፍቅድን ' ዩ። ብምክንያት ጥንሲ ስራሕተኛ ምስጓግ ' ውን ክልኩል ' ዩ።

ሓገዝ ቆልዓን ሓገዝ ትምህርትን (Barnbidrag och studiebidrag)

ትካል ውሕስነት (Försäkringskassan)፡ ንኹሎም ቆልዓ ' ሓገዝ ቆልዓ (barnbidrag) ' ይኸፍል። እታ ፋልመይቲ ሓገዝ ቆልዓ፡ ሓደ ወርሒ ድሕሪ ምውላድ፡ ወይ ' ውን ሓደ ወርሒ ድሕሪ እቲ ቆልዓ ናብ ሸወደን ምምጽኡ፡ ትክፈል። ሓገዝ ቆልዓ፡ እቲ ቆልዓ 16 ዓመት ዕድመ ክሳብ ዝበጽሕ ይክፈል። ወሰኽ ሓገዝ ንዝሰደሩ (flerbarnstillägg)፡ ነቶም ክልተ ወይ

ካብኡ ንላዕሊ ቆልዑ ዘለዎም ስድራቤታት ይኸፈሉ። መጠን ናይቲ ዝውሃብ ወሰኽ፣ ኣብ ብዝሒ ቆልዑ ' ዩ ዝምርኮስ። ሓገዝ ቆልዑ፣ ወርሒ ወርሒ ከባቢ ዕለት 20 ይኸፈሉ። ክልቲኦም ወለዲ፣ ሓባራዊ መጉዚትነት ናይቲ ቆልዑ ወይ ቆልዑ ምስ ዝህሉዎም፣ ነቲ ዝኸፈሎም ሓገዝ-ቆልዑ/ዑ ክማቐሉዎ ኣለዎም። ንሓደ ቆልዑ፣ ነፍሲ ወከፎም ኣብ ወርሒ፣ 625 ክሮነር ይኸፈሎም። ከምዚ ክኸውን ዝኸእል ግን እቲ ቆልዑ 1 መጋቢት 2014 ወይ ውን ድሕሪኡ ዝተወለደ ምስ ዝኸውን እዩ። እቲ ቆልዑ ቅድሚ 1 መጋቢት 2014 ዝተወለደ ምስ ዝኸውን ግን፣ ሓገዝ-ቆልዑ፣ ንወላዲት እዩ ዝኸፈሉ። ተሓታቲ ቆልዑ እቲ ሓደ ወላዲ በይኑ ምስ ዝኸውን፣ እቲ ሓገዝ፣ ማለት 1250 ኣብ ወርሒ፣ ንዕኡ/ኣ ይኸፈሎ/ላ። ሓገዝ ቆልዑ ይኹን ወሰኽ ሓገዝ ንዝሰደሩ ግብሪ ኣይክፈሎን' ዩ።

ሓገዝ-ቆልዑ'፣ ውላድኩም 16 ዓመት ክሳብ ዝመልእ ይኸፈሉ። እቶም 16 - 20 ዓመት ዝዕድመኦም መንእሰያት፣ ኣብ ካልኣይ ደረጃ ትምህርቲ ዝምሃሩ ምስ ዝኹኑ ናይ ትምህርቲ-ሓገዝ (studiebidrag) ይውሃቦም። ናይ ትምህርቲ-ሓገዝ፣ ኣብ ወርሒ 1250 ክሮነር ኮይኑ፣ ኣብ' ተን ካብ መስከረም ክሳብ ሰነ ንዘለዎ ዓሰርተ ኣዋርሕ ጥራይ እዩ ዝኸፈሉ። እዚ ሓገዝ' ዚ እቶም መንእሰያት 20 ዓመት ክሳብ ዝመልኡ ኣብ ዘለ ቀውዒ ናይ ትምህርቲ ግዜ ጥራይ እዩ ዝውሃብ። ብዙሕ ዘይምኽኑይ ብኩራት ትምህርቲ ዘሎዎ ተማሃራይ፣ ናይ ትምህርቲ-ሓገዝ ናይ ምርካብ መሰሉ ብኣሉታ ክጽሉ ይኸእል' ዩ። እቶም ኣብ ክሊ 16 - 18 ዓመት ዘለዉ መንእሰያት፣ እዚ ሓገዝ' ዚ ዝውሃቦም ኮይኑ፣ እቲ ገንዘብ ግን ናብ ናይ ወለዶም ሕሳብ ' ዩ ዝኣቱ። እቶም መንእሰያት 18 ዓመት ምስ መልኡ ግን፣ በጽሒታት ስለዝቐጸሩ፣ እቲ ሓገዝ ብቐጥታ ንዓኣቶም ' ዩ ዝኸፈሉ። ስድራ ናይቲ ተማሃራይ ትሑት ኣታዊ ዘሎዎም ምስ ዝኹኑ፣ እቲ ተማሃራይ ' ተወሳኺ - ሓገዝ' (extra tillägg) ክረከብ መሰል ኣሎዎ።

ቦርድ ማእከል ትምህርታዊ ደገፍ CSN እዩ ነቲ ናይ ትምህርቲ ሓገዝ ዝኸፍሎ።

እቶም ናይ ወጻኢ ዜግነት ዘሎዎምን ኣብ ካልኣይ ደረጃ ዝምሃሩን፣ ብዛዕባ መባእታዊ መሰል ትምህርታዊ-ሓገዝ ክሓቱ ይግባእ። ንተወሳኺ ሓበሬታ ኣብ www.csn.se ኣንብቡ።

ሓገዝ ክራይ-ገዛ፣ ቆልዑ ንዘሎዉዎን ስድራቤታት፡

ቆልዑ ዘሎዉዎን ስድራቤታት፣ ሓገዝ ክራይ- ገዛ ክሓታ መሰል ኣሎዎን። ሓገዝ- ክራይ ገዛ ክትወስድ እንተኾይኑ፣ ግድን ኣብ ሸወደን ተመዝጊብካ እትቐመጥ ክትከውን ኣለካ።

ክንደይ ዝመጠኑ ሓገዝ ክራይ- ገዛ ክትወስድ ከምዝግብኣካ ዝውስኖ፣ ቍጽሪ ኣባላት ስድራ እዩ። መጠን ዝኸፈል ክራይ- ገዛን ዘሎካ ኣታውን ' ውን ይውስኖ' ዩ።

እቶትካ ለውጢ ምስ ዘርእይ፣ ንትካል ውሕስነት፣ ማለት ' ፎርሼክሪንካሳ' ክትሕብር ኣገዳሲ እዩ። እንተዘይኮይኑ ዝምለስ ክፍሊት ክህልወካ ይኸእል እዩ።

ሐድታት ከትዕ ምዕራፍ 5

ብዛዕባ ምስ መናብርቲ ምቕማጥ እንታይ መርገጺ ኣሎካ?
ማለት ከይተመርጸኻ ምስ መጻምድቲ ምንባር?

ኣብ መንጎ ሸወዲንን ሃገርካን ንምዕባይ ህጻናት ዚምልከት
ፍልልያት ወይ ተመሳሳልነት ኣሎዶ?

ንምኽርን ደገፍን መኣስ ኢኻ ንማሕበራዊ ኣገልግሎት
እትውከሶ?

ኣብ ከመይ ኩነታት እዩ እቲ ማሕበራው ኣገልግሎት
ንህጻን ኪወስዶ ዘለዎ?

ዝበዘሉ ህጻናት ሸወዲን ቅድሚያ ናብ መባእታዊ
ቢትትምህርቲ ዝኸዱ ናብ መዋእለ ህጻናት ደኸዱ፡ እዚ
እንታይ ይመስለካ?

ብዛዕባ ናይ ሸወዲናዊ ቤትትምህርቲ መሰረታዊ ክብሪ
እንታይ ትሓስብ?

ከም ወላዲ ብኸመይ መገዲ ናይ ውላድካ ኣብ ትምህርቲ
ትሕግዞ?

